

Skrijving i engelsk på yrkesfag

Inger Margrethe Elden, Olav Duun vgs. og Astrid Myskja, Charlottenlund vgs.

Med bakgrunn som engelsklærere og FYR-koordinatorer i Sør- og Nord-Trøndelag har vi arbeidet mye med utfordringene forbundet med skriving i engelsk på yrkesfag. I FYR-prosjektet har yrkesretting av fellesfag samt arbeidet med grunnleggende ferdigheter stått sentralt. På en fagsamling for FYR-koordinatorer for engelskfaget holdt professor Gweno Williams, University of York et foredrag om temaet skriving i engelsk. Hun stilte følgende spørsmål:

- Tenk på noe du behersker og er flink til. Hvordan lærte du dette?
- Tenk på noe du i utgangspunktet ikke behersket, men som du har lært deg likevel. Hvordan og hvorfor lærte du dette?
- Tenk på noe du aldri har lært, hvorfor lærte du ikke dette? Hva gikk galt i læreprosessen?

Spørsmålene satte i gang gode refleksjonsprosesser og samtaler blant oss engelsklærere. Mange av elevene våre på yrkesfag mangler selvtillit og motivasjon for det å skrive på engelsk. Hvordan kan vi hjelpe våre yrkesfagelever til å mestre denne ferdigheten bedre? Hvordan kan vi sørge for at noe mange av våre elever i utgangspunktet ikke behersker så godt, som skriving på engelsk, kan bli noe de lærer likevel?

Vi vil først presisere at yrkesfageleven ikke kan generaliseres som en elevtype. Vi har begge hatt noen av våre beste skribenter på yrkesfag. Likevel er det en kjensgjerning at yrkesfaglige programområder rekrutterer mange elever som ønsker en mer praktisk tilnærming til kunnskap og som i mange tilfeller er lite

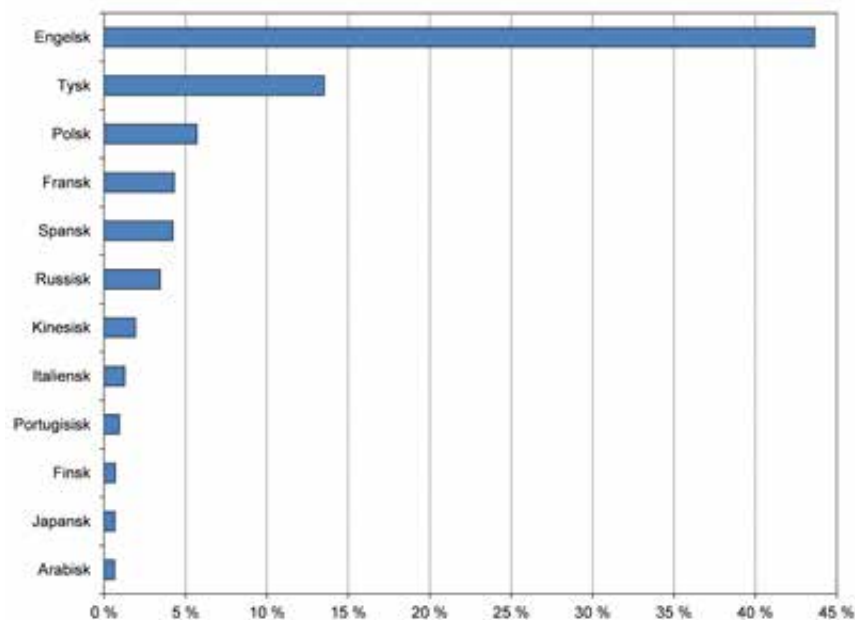
glad i arbeid med teoretisk fagstoff, som ved lesing og skriving.

Hvorfor fokusere på skriving i engelsk på yrkesfag?

Elever som ikke mestrer skriving som grunnleggende ferdighet, vil ha problemer i møte med de faglige kravene i skolen. De vil også ha problemer med det som forlanges av skrivekompetanse utenfor skolen. Det kreves evne til skriftlig framstilling i de fleste yrker, det være seg i form av søknader, rapportskriving, brev, e-post, osv. I et stadig mer internasjonalt arbeidsliv er engelsk i økende grad arbeidsspråk i mange sektorer. Ifølge NHOs kompetansebarometer oppgir 44% av norske bedrifter et konkret behov for engelsk kompetanse (se illustrasjon).

Også i andre sammenhenger er skriftlig framstilling i engelsk viktig. Mange ungdommer i dag kommuniserer både skriftlig og muntlig med andre via internett. Læreplanen i LK06 inneholder flere læringsmål for skriftlig kompetanse i engelsk, både innen generell engelsk og engelsk knyttet opp mot eget programområde. Som engelsklærere har vi et ansvar for å hjelpe elevene våre til å beherske skriving på engelsk, også på yrkesfaglige studieprogram.

Motivasjon og relevans. Et nøkkelord i all læring er motivasjon. Mange av elevene på yrkesfag er lite motiverte for å skrive på engelsk, og flere mener at det er nok å beherske engelsk muntlig. Som lærere

Andelen NHO-bedrifter som oppgir at de har et konkret behov for følgende fremmedspråk (N=5302) Kilde: NIFU/NHOs kompetansebarometer, Temanotat nr. 3/2014

kan vi vise til læreplan og karakterer for å prøve å gi elevene ytre motivasjon for å jobbe med skriftlig framstilling, men mange av elevene vi har møtt legger lite vekt på denne type motivasjon; bestått karakter i faget og fagbrev er målet. Dette kan også være helt greie mål, men noen av elevene må jobbe hardt for å bestå den skriftlige delen av engelskfaget. Dessuten ønsker vi gjerne som lærere at elevene våre skal utnytte sitt potensiale og gjøre personlig framgang; vår tilbakemelding er derfor viktig.

Hvis elevene opplever at det å skrive på engelsk er relevant for dem, er mye gjort i forhold til motivasjon

Så hva skaper motivasjon for å skrive på engelsk? Ifølge Kelly Gallagher er relevans i forbindelse med skrivingens formål essensielt. Hvis elevene opplever at det å skrive på engelsk er relevant for dem, er mye gjort i forhold til motivasjon:

When students understand the real-world purposes for writing (instead of simply writing to meet the next school requirement) they begin to internalize the relevance of writing, and more important, they develop an understanding that writing is an important skill to carry into adulthood. (Kelly Gallagher, 2006:122)

Det samme poenget kommer fram i Tfou-rapporten *Yrkesretting og relevans*

i *fellesfagene* (Trøndelag Forskning og Utvikling, 2014). Det å nå fram til elevene er avgjørende:

Den sentrale mekanismen for yrkesrettningens påvirkning av motivasjon går gjennom å gjøre undervisningen relevant for elevene. Å gjøre relevant betyr i denne sammenhengen å 'nå fram til' elevene med fellesfagsundervisningen, slik at eleven opplever at faget og undervisningen er nyttig, interessant og viktig for dem i livet de planlegger. Dersom yrkesretting fører til denne relevansen for eleven, har den positive effekter på mestringsopplevelsen i fellesfaget og holdninger til skolen og indre motivasjon for fellesfaget. (s.132)

Dette forstår vi slik at yrkesretting av fellesfagene kan være med å skape motivasjon for arbeidet i for eksempel engelsk. Rapporten viser likevel at ikke all yrkesretting blir sett på som relevant av elevene (s.129). Som engelsklærere har vi erfaring med at opplevd relevans også kan komme fra en engasjerende novelle eller film, eller gjennom arbeid med et samfunnsaktuelt tema som opptar elevene. I denne artikkelen velger vi å fokusere på yrkesrettede oppgaver og på strategier som kan gi elevene en opplevelse av relevans og mestring. Det å gjøre engelskfaget virkelighetsnært og viktig i elevenes liv, kan bidra til relevans – som igjen fører til motivasjon.

Yrkesretting og relevans. For å illustrere betydningen av relevans kan vi komme med eksempler fra klasserommet. En elev i en Vg1-klasse på Service og Sam-

ferdsel skrev aldri mer enn én til to linjer i hele første termin. Hun hadde hatt fritak fra skriftlig engelsk i ungdomsskolen. Dette skjer dessverre fra tid til annen og gjør det krevende når de samme elevene må ha en viss skriftlig kompetanse for å bestå engelskfaget i videregående skole. Eleven hevdet at hun aldri hadde skrevet mer enn to linjer i engelsk – og at hun aldri kom til å gjøre det! Ulike skrivestrategier og mye oppmuntring så ikke ut til å ha noen effekt.

Dette er annerledes, for dette har jeg jo opplevd!

På vårparten arrangerte avdelingen som et tverrfaglig FYR-prosjekt et besøk på en havbruksbedrift. Alle lærerne, både i fellesfag og programfag, deltok på denne ekskursjonen. Da vi skulle bearbeide bedriftsbesøket skriftlig i engelsktimen etterpå, skrev eleven en tekst på nesten en hel *Word-side*. På spørsmål om hva som gjorde at det løsnest, svarte hun følgende: «Dette er annerledes, for dette har jeg jo opplevd!» Dette viser betydningen av å ha læringsstoffet under huden for å klare å skrive om det. Om eleven ikke nødvendigvis må dra på ekskursjon, må følelsen av at stoffet er relevant i forhold til egen virkelighet være tilstede. Formidlingsevne oppstår når du bryr deg om temaet. Som Gallagher sier: «When students care about what they are writing, their voice emerges» (2006:103). Her kan yrkesretting være en nøkkel, hvis den oppleves som relevant, jmfør Tfou sin forskning.

Yrkesretting og kreativ skrivning. Yrkesrettede skriveoppgaver kan også ha en kreativ vinkling, noe som appellerer til mange av våre elever. I opplegget *Making up a Story* (Fremmedspråksenteret) tar skriveoppgaven utgangspunkt i et bilde fra en yrkesrettet setting, som fra et spisested (se illustrasjon til høyre). Bildene inneholder en mulig konflikt eller utfordring - noe som kan stimulere elevenes kreativitet. I tillegg får elevene fem glosser, noen av dem yrkesrelaterte, hvor én er ordet «misunderstanding.» Oppgaven kan med fordel gjøres som en samskrivingsoppgave, for eksempel i *Google Docs*, hvor to eller flere elever deler idéer og forfatter teksten sammen. Studier viser at samskriving gir økt motivasjon og økt bevissthet i skriveprosessen (Eritslund, 2008).

Describe a conflict based on the picture (oppgave for Service og Samferdsel)

De ferdige tekstene kan med fordel deles i klassen. Det å skrive for hverandre og ikke bare for læreren er motiverende for mange elever. Som Gallagher sier: «Students are much more likely to take their writing seriously if they know there will be an audience waiting to read their work.» (2006:133). Elevene kan gi hverandre tilbakemelding på hva de likte i hverandres historier. Vår erfaring er at denne typen medelevervurdering må ha en positiv vinkling. Hvis du skal tørre å dele, bør det skapes trygghet i vurderingssituasjonen; negativ tilbakemelding fra en medelev kan virke sterkere enn innvendinger fra en lærer. Det å finne eksempler på godt språk og gode idéer hos hverandre kan gi økt tekstlig bevissthet blant elevene.

Skrivestøttende strategier. Vi ser av eksemplet fra bedriftsbesøket på fiske-

bruket at eleven er mer motivert for skriveoppgaven når hun kan skrive om noe hun har opplevd, her som en refererende tekst. I samarbeid mellom yrkesfaglærere og engelsklærere, kan man finne

engelsklærer må støtte elevene i arbeidet med å «pakke språket ut i faget»

opplevelsene eller erfaringene elevene skal skrive om. Disse kan være knyttet til noe de har gjort i programfaget, til utfordringer de kan få i faget eller i sitt fremtidige yrke. Dette kan være tekster i ulike sjangre og med ulike formål. Nytte-tekster i programfaget er blant annet dokumentasjon, å svare på henvendelser, avviksmelding, sikkerhetsanalyse,

beskrive progresjon og mye mer. Nytte-tekstene skrives for et bestemt formål, de har svært ulik form, men preges gjerne av et kortfattet og presist språk. Dette er noe som kan øves på og læres i engelsk, i hyppige og små skriveoppgaver (Gibbons, 2017).

Det er også viktig å fokusere på tekster som krever en viss lengde. Dette vil gi elevene trening i å strukturere tekst, og det vil være en god øving fram mot en eventuell skriftlig eksamen. Aktuelle nytte-tekster kan være dokumentasjon, for eksempel i form av en rapport/logg, eller å svare på henvendelse fra kunde/leverandør – et formelt brev. For å finne innhold som elevene bryr seg om, er det nødvendig å samarbeide med programfaglærere. Hvert programfag har sitt språk, sin

kultur, sin kontekst, og engelsklærer må støtte elevene i arbeidet med å «pakke språket ut i faget», som Pauline Gibbons sier i sin bok *Scaffolding language – scaffolding learning* (referanser i denne teksten er til den danske utgaven av boka, *Styrk språket – styrk læringen*). Gibbons sier at stillasbygging av språket er språklig utvikling i kontekst – autentisk bruk av språket (Gibbons, 2017).

Den støtten eleven kan ha behov for i arbeidet med en skriftlig tekst, kan gå på både innhold, vokabular og formål. Til dette er det nødvendig med begrepslæring som går hånd i hånd med og, ikke minst, samsvarer med programfaget/

yrkesfaget. Dette sammenfaller godt med FYR-tanken, at ordforråd og metode fra yrkesfaget skal gjenkjennes i fellesfagene. I tillegg til fagbegrep er det nødvendig å lære om hvordan tekster bygges opp, både på avsnitt- og setningsnivå og om bindeord og verb som passer til formålet.

Yrkesretting og FYR-arbeid er tilpasset opplæring og er i tråd med Læringsplakatens krav om at skolen skal «fremme tilpassa opplæring og varierte arbeidsmåtar». Et eksempel på et undervisningsopplegg som møter dette kravet er *Scaffolding*. I dette opplegget er det en skriveoppgave beregnet for Bygg- og anleggsteknikk Vg2, men den kan over-

føres til å gjelde alle svar på henvendelser (se illustrasjon).

Sjanger i svarteksten må være informerende, men også noe argumenterende – det handler om å få oppdraget. Stillasbygging for oppgaven kan være:

- læring/veiledning om struktur av teksten og skriveramme for formelt brev
- bindeord/tidsadverb og handlingsverb for informerende tekst, som i Gibbons (2017:127)
- faguttrykk og begrep – ressurs i undervisningsopplegget (Fremmedspraksenteret)

Client's request:

I have heard that you are soon a carded scaffolder!

The fascia boards at my house need to be restored, and the wall needs to be repainted. The wall is 6x6 meters up to the roof.

Could you please plan this work for me according to safety routines and precautions?

<https://www.fremmedspraksenteret.no/index.php?ID=17811>

Logg og rapport kan betegnes som refererende teksttyper og er de mest anvendte i det dokumentasjonsarbeidet som elever utfører i flere yrkesfag. Her vil det også være nyttig og nødvendig med et samarbeid med programfaglærer for at innhold i loggen/rapporten skal gi riktig informasjon, og at den også gir rom for refleksjon og læring. En logg/rapport beskriver noe som har skjedd, og for engelsk språklæring vil disse tekstene gi en autentisk lærings situasjon, blant annet for å øve preteritumsformer av verb. Et samspill mellom nytte og relevans i opplæring i programfag og engelsk vil bidra til å styrke yrkesfagopplæringa, samtidig som det gir autentiske lærings situasjoner i faget engelsk.

Et samspill mellom nytte og relevans i opplæring i programfag og engelsk vil bidra til å styrke yrkesfagopplæringa, samtidig som det gir autentiske lærings situasjoner i faget engelsk

«Har lært seg likevel». Eksemplene over viser at det er mange veier til økt skrivekompetanse i engelsk for våre elever på yrkesfag, noe som speiler de mange elevtypene og læringsstilene de representerer. I hovedtrekk ser vi at relevans skaper motivasjon og skrive lyst, og at skrive støtte og deling er verktøy i prosessen. I samarbeid med programfaglæreren kan man skape autentisitet

i lærings situasjonen, og dermed gjøre skriveingen meningsfylt for eleven. Hyppige og virkelighetsnære skriveoppgaver styrker opplevelsen av mestring, og mestringsfølelse er motiverende i enhver læringskontekst. Med utgangspunkt i Gweno Williams' innledende spørsmål, kan skriveing på engelsk bli noe elevene «har lært seg likevel».

Referanser og kilder

- Anderson, J. (2011). *10 Things Every Writer Needs to Know*. Portland, Maine: Stenhouse Publishers.
- Eritslund, A. G. (2008). *Samskriving: ny veg i skriveopplæringa*. Oslo: Samlaget.
- Fremmedspråksenteret: *Making up a Story (undervisningsopplegg)*, Halden: Fremmedspråksenteret. Hentet fra <https://www.fremmedspraksenteret.no/index.php?ID=18801>
- Gallagher, K. (2006). *Teaching adolescent writers*. Portland, Maine: Stenhouse Publishers
- Gibbons, P. (2017). *Styrk sproget, styrk læringen*. Fredriks-

berg, Danmark: Samfundslitteratur.

- Graham, S. (2008). *Effective writing instructions for all students*. Tilgjengelig fra: <http://doc.renlearn.com/KMNet/R004250923GJCF33.pdf> (01.10.14)
- Iversen, J.M.V., Haugset, A.S., Wendelborg, C., Martinsen, A., Røe, M., Nossom, G. & Stene, M. (2014). Yrkesretting og relevans i fellesfagene. Hovedrapport med sammenstilling og analyser. TfoU-rapport 2014, s. 16. Steinkjer: Trøndelag Forskning og Utvikling AS.
- Kvithylid, T., Kringstad, T., Melby, G. (2014). *Gode skrivestrategier*. Oslo: Cappelen Damm
- Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning: www.skriverenteret.no
- <http://www.skriverenteret.no/ressurser/samskriving/>